

Onvoorwaardelijke liefde voor een huis

Onderweg in de trein hebben we het over de gesprekken die we reeds achter de rug hebben:

- Ik vond het opmerkelijk dat de gesprekken tot nu toe zo van elkaar verschillen. Als je bijvoorbeeld het gesprek dat we in Waarder hadden vergelijkt met dat in Castelné, dan is dat een wereld van verschil. De één spreekt over de hoge kosten, terwijl de ander het over de vorige bewoners heeft en wat die allemaal hebben meegemaakt. Vind je niet?
- Ja, dat is prachtig om te zien, he? Zo kun je uitstekend achterhalen welke betekenissen mensen aan het hebben van en wonen in een monument verlenen. Voor de een is het een plek met een historie, die wordt voortgezet...
- en voor de ander heeft het etiket 'monument' de betekenis van belemmering.
- En voor weer een ander betekent het hebben van een monument de constante aanwezigheid van onzekerheid, onvoorspelbaarheid...
- Daar moeten we aan het eind van de gesprekkenreeks nog maar eens naar kijken...

Ook tijdens het komende gesprek met mevrouw Hoogendoorn horen we nieuwe betekenissen en dimensies van het hebben van en het wonen in een monument. De grote liefde voor het huis. De enorme kosten die met onderhoud gepaard gaan. En de onvoorspelbaarheid van een oud pand. Dat zijn drie elementen uit haar verhaal.

Op weg naar het gesprek zitten we in de trein richting Arnhem. We zijn verzonken in gedachten en kijken uit het raam. We horen de trein langs de heidevelden razen en denken aan de gesprekken die we al hebben gehad: het gaat naar tevredenheid. We voelen ons rustiger omdat we zeker weet dat het boek er gaat komen.

Een kwartier later staan we voor de deur bij familie Hoogendoorn en bellen aan. Ze wonen in een moderne nieuwbouwwoning. De woning staat in schril contrast met haar eigendom in Sprang-Capelle. De ingelijste foto's aan de wand van de woning benadrukken dit. Na even wachten worden we hartelijk ontvangen. Nog voordat we toestemming hebben kunnen vragen om het gesprek op te nemen, begint mevrouw Hoogendoorn haar verhaal.

Ze vertelt ons dat ze onder andere werkt om de hoge kosten waarmee haar eigendom gepaard gaat, te kunnen betalen. Ze vertelt ons ook dat ze een of twee maal per week afreist naar Sprang-Capelle. Want daar staat haar eigendom.

Gemengde gevoelens

'In 1995 is het huis tot gemeentelijk monument aangewezen. De schuur, het woonhuis en het bakhuis zijn gemeentelijk monument. Ze wilden eerst de notenboom ook plaatsen, maar daar zit waarschijnlijk boktor in. Die is dus niet geplaatst.

Over de plaatsing had ik gemengde gevoelens. Je hoort verhalen van mensen, met name over rijksmonumenten, in de trant van: je mag niks meer doen. Als je bepaalde dingen wilt laten verbouwen, dan moet je daar toestemming voor vragen. Daar ben ik eens over gaan nadenken en ik vind het eigenlijk flauwekul, want als je iets wilt verbouwen aan een gewoon woonhuis, dan moet je daar net zo goed toestemming voor vragen. Het enige dat de gemeente bij voorbeeld kan zeggen is: 'Er zit nu riet op en er moet weer riet op.'

Tijdens de plaatsingsprocedure zijn we op een gegeven moment naar een hoorzitting geweest en daar heb ik onder andere gevraagd of ik het rietendak, dat slecht was, met dakpannen mocht bedekken. Ik vroeg dus of je belemmeringen zou ondervinden in de uitvoering van bepaalde zaken. Daarop zeiden ze: 'Daar is over te praten.' Op die hoorzitting hebben ze ook gezegd dat er 60.000 gulden in een subsidiefonds wordt geplaatst. Daar hebben we tegenin gebracht: '60.000 gulden voor 50 panden is te weinig, daar kun je echt niet veel van doen.' Ik pleitte dus voor een verhoging. Van gemeentezijde merkte men toen op dat het geld in een apart fonds wordt gestopt en dus geld is, wat niet voor andere zaken kan worden gebruikt.'

Zo ziet het huis eruit

Bij de familie Hoogendoorn hangt een foto van het huis aan de muur. Mevrouw Hoogendoorn had destijds een aantal opmerkingen over de concept-versie van de beschrijving zoals die elders in dit verhaal is opgenomen. Zij vertelt: 'Ze hadden bijvoorbeeld gezegd dat de ramen, de bovenramen, van glas-in-lood waren, maar dat is opgeschilderd. Ik heb ze wel laten opknappen door een schilder, maar een aantal punten van de beschrijving klopten niet helemaal. Ik heb ook opgemerkt dat het bakhuis aan de voorkant een half rond raam heeft. Nu is dat weer bijgewerkt.'

'Er zitten ook hele frappante ornamenten, versieringen aan het pand. Op de trap naar

de eerste verdieping zit een wandschildering. Het is een schildering van de trapopgang naar boven toe met een marmer-effect. De architect die we bij de verbouwing van het bakhuis hebben gehad vertelde ons dat het een originele wandschildering is. Hij kan dus wel 100 jaar oud zijn! Dat moet ik dus echt zo laten zitten.'

Twee rioleringen

'Het huis komt uit het geslacht van mijn moeder. Een voorvader heeft het laten bouwen. Mijn moeder is daar geboren, ik ben er geboren en opgegroeid, en ik ben eruit getrouwd. Het achterstuk is overigens veel ouder dan het voorste stuk. Dat is gebouwd rond 1885. Ik heb getracht om tekeningen te bemachtigen, maar dat is niet gelukt. Ik ben ook bij het gemeentehuis geweest, maar daar hadden ze ook geen gegevens, behalve van een verbouwing die rond 1953 heeft plaatsgevonden. Die werd uitgevoerd door mijn vader, waarbij de stalraampjes veranderd zijn. Ik vind het zo jammer dat ik weinig gegevens heb over de wijze waarop men tot deze indeling is gekomen. Ik zou best wel wat meer willen weten, ik ben benieuwd hoe ik daaraan kan komen.

Hoe de leidingen bij voorbeeld lopen, is me bij voorbeeld niet bekend. Daar hadden

we in verband met de rioleringaanleg een probleem mee. Het huis was niet aangesloten op de riolering. Omdat die er toch moest komen, zijn ze op een gegeven moment gaan graven op het erf en vonden ze verschillende putten. 'Maar waar gaat die put naartoe....en deze put?' vroegen we ons af. De tekeningen ontbraken. Hadden we het huis op een gegeven moment aangesloten op de riolering, toen bleek dat de badkamer aan de noordkant van het huis niet was aangesloten! Dat correspondeerde niet met elkaar. We hebben het later, in 1996, nog eens geprobeerd. Toen is er een tweede aansluiting gemaakt.

Op zich klopte het wel, want het huis werd oorspronkelijk bewoond door twee gezinnen. In het voorste gedeelte woonde mijn grootmoeder met mijn tante en in het achterste gedeelte woonde ons gezin. Er was dus een gang met een tussendeur die op slot kon. Mijn grootmoeder had de beneden linkervoorkamer en een slaapkamer op de eerste

verdieping. Wij hadden het achtergedeelte van het huis, met de salon, rechtsvoor. Het huis was dus verdeeld in twee woonruimten.

Dat is ook terug te zien aan de nummering. Want oorspronkelijk had het huis de nummers 15 en 17. Op de voordeur stond altijd 17 en op de achterdeur 15. En op een gegeven moment is het alleen nummer 15 geworden. Hoe dat is veranderd weet ik niet precies; ik woonde toen ook al niet meer thuis. En mijn vader was op de boerderij bezig dus die bemoeide zich daar niet mee.'

Plaatselijk bekend

Ten tijde van de plaatsingsprocedures ontwikkelde de gemeente een folder voor eigenaren van monumenten. Mevrouw Hoogendoorn was prettig verrast toen zij de folder onder ogen kreeg:

'Kijk, 'Monumentenzorg Sprang-Capelle', dit is de folder. Ik vond het wel grappig dat er een foto van ons huis op de voorkant stond. Ik heb toen aan de voorzitter van de monumentencommissie, die ik nog uit mijn schooltijd kende, gevraagd: 'Waarom staat die foto op de voorkant?' En hij antwoordde: 'Omdat ik het een erg mooi huis vind.' Dat hoor ik van meerdere mensen. Ons huis heeft ook met een artikel over de plaatsingsprocedure in de krant gestaan, met een grote foto ervan.'

Hoge onderhoudskosten

'Het onderhoud en de kosten die daarmee gepaard gaan, vallen tegen. De Monumentenwacht, daar ben ik lid van, voert elk jaar een controle uit. Je betaalt dan per jaar abonnementsgeld en ze bekijken wat er aan de hand is en maken een rapport op. Zijn er bepaalde zaken die dringend onderhoud behoeven, dan wijzen ze je erop en kun je er werk van maken. Het is een advies dat ze opstellen, het is dus geen verplichting.

Met dat rapport kun je naar de gemeente toe en aangeven dat de Monumentenwacht dit en dat zegt. Kijk, hier heb ik het inspectierapport van 1995 en 1997. Hier zeggen ze dus: 'Voor het behoud van het monument achten wij het van belang dat, in volgorde van urgentie, de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd.' Nou, dit heb ik dus gekopieerd en bij de subsidieaanvraag gevoegd. Een aantal ramen aan de voorzijde, het rechter bovenraam en -onderraam en een raam om de hoek, waren niet goed meer. En in de hoek was het verrot, waarschijnlijk omdat de goot in de muur heeft gelekt. Door de muur is het water in het houtwerk terecht gekomen. Dat hebben we laten vernieuwen door een timmerfabriek uit Waalwijk.

Maar dat kost je ruim drieduizend gulden. Dus daar gaan gigantische kosten mee gepaard! En dat is dan nog maar een klein onderdeel. Dat onderhoud kost je echt handenvol geld. Het loopt echt in de papieren, hoor. Kijk, ik kan wel wat schilderen, ik heb zelf het hek geschilderd, dus zulke dingen doe ik zelf wel. Maar het échte schilderwerk, dat laat ik doen en dat kost me dan wel zestig gulden per uur, exclusief BTW. Dan moet je dus zorgen dat je in één keer zo'n bedrag bijeen hebt. Het kost je dus enorm veel geld om het in goede staat te behouden.

Als je het goed bijhoudt wordt het wel meer waard, maar je wordt toch 'teruggepakkt' om het zo maar eens te zeggen, via de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, via het waterschap en de onroerende zaakbelasting. Dus het onderhoud wordt zo gigantisch hoog...je kunt het op een gegeven moment bijna niet meer opbrengen. Ik hoop niet dat ik daardoor op een gegeven moment gedwongen zal zijn om het huis te verkopen. Dat hoop ik niet.'

Een vraag

‘Ik zou dan best willen weten wat je van de gemeente mag doen om het toch een beetje rendabel te houden. Dat is een vraag van mij. Want als je er alleen maar geld inpompt, moet je toch ook ergens geld vandaan zien te krijgen. Je kunt dat niet tot in den eeuwigheid doen.’

Onvoorspelbaar

Mevrouw Hoogendoorn vreest dat de kosten alleen nog maar zullen toenemen. Dat schrijft zij mede toe aan de onvoorspelbaarheid van oude panden:

‘Als je merkt dat er een bepaald mankement aan komt, dan moet je verdraaid uitkijken. Bij een oud huis weet je nooit wat er komt. Het is onvoorspelbaar. Zeker als de tekeningen ontbreken, dan weet je sommige dingen gewoon niet. Dat was bij voorbeeld ook zo met de riolering. Een ander voorbeeld is de kelder, waar ineens water in stond. Mijn tante, die inmiddels overleden is, zei altijd: ‘Die kelder is altijd kurkdroog geweest, want in de oorlog heb jij nog in die kelder geslapen. Waarom is hij nu dan nat?’ Toen heb ik zelfs via TNO in Delft gegevens opgevraagd of het waterpeil was verhoogd. Dat bleek niet het geval te zijn, dus het water moest ergens anders vandaan komen. De aannemer is vervolgens aan het graven geweest en kwam erachter dat er waarschijnlijk een afvoer van een gootsteentje in de grond terecht kwam. En de kelder bleef droog.....tenminste, totdat de Monumentenwacht laatst kwam.’

Ze staat op het erf en zegt vol trots tegen de Monumentenwacht: ‘Nu houden we de kelder droog! Ik heb het gevonden! Ga maar kijken.’ En de wachter loopt het huis binnen en werpt een blik in de kelder. Hij komt naar boven en zegt nogal sip: ‘Zal ik je eens wat vertellen...er staat nog een beetje water in.’ ‘Nee!’ roept ze uit, ‘wat een teleurstelling. Denk je verdikkeme dat je het gevonden hebt, en dan kunnen we wéér opnieuw beginnen.’

‘De architect heeft toen het advies gegeven in de kelder een tiental maatregelen te treffen. Dat kost duizenden guldens. Maar dat doe ik alleen als ik zeker weet dat dat de oorzaak is. Ik had gehoopt dat ik erachter was, maar na de controle van de Monumentenwacht vraag ik me af waar het wel vandaan komt. Ik heb in ieder geval een nieuw raampje dat opengezet kan worden, laten maken. Dan kan het vocht in ieder geval weg. Het enige dat ik dus doe is iedere keer naar de oorzaak zoeken en vervolgens proberen een oplossing te vinden.’

We luisteren verder naar de gedreven wijze waarop mevrouw Hoogendoorn in rap tempo nog een voorbeeld geeft:

‘Zo weet je dus nooit wat er gaat komen. Dat was ook het geval met de elektriciteit, de aarding. Het elektriciteitsbedrijf is een aantal, met name oudere, huizen komen controleren. Wij waren één van die huizen en dachten dat alles in orde was. Dat was dus niet zo. Met name op de badkamer moest het een en ander worden aangepast. Weer zoveel duizend gulden. Tja, zulke dingen heb je dan...

Ik ging ervan uit om elk jaar wat te doen, maar dat wordt je als het ware in de weg

gelegd. Tenminste, de weg wordt versperd door een nieuwe monumentenverordening. In 1997 is de gemeente Sprang-Capelle namelijk bij de gemeente Waalwijk gevoegd. Beide gemeenten hadden een monumentencommissie. Maar er moest een nieuwe monumentenverordening en subsidieregeling komen, die ik ongunstiger vind. Je mag

nu namelijk maar één keer in de vijf jaar onderhoudssubsidie aanvragen en één keer in de 25 jaar renovatiesubsidie. Bij de gemeente Sprang-Capelle mocht dat elk jaar. Dat is echt een groot verschil! Vooral omdat je nooit weet wat er komt. Ik heb dat op een vergadering waar die verordening werd besproken gezegd, maar daar werd toch een beetje omheen gepraat. Ik voelde me niet serieus genomen. In dat opzicht werd er niet goed naar mij geluisterd.

Je kunt de kosten ook niet aftrekken van de belasting, want het is geen rijksmonument. Ik zou ervoor pleiten dat je de kosten die je maakt voor een gemeentelijk monument ook van de belasting mag aftrekken.'

Mevrouw Hoogendoorn is lid van vele instanties op het vlak van monumentenzorg. Hieronder zijn bij voorbeeld de Heemkundekring Sprang-Capelle, de stichting Oude Gelderse Kerken, het Openlucht Museum in Arnhem, de vereniging Eigen Huis en de Monumentenwacht. Zij vertelt ons over haar bezoek aan een expositie over monumenten in het gemeentehuis van Sprang-Capelle en over een fietstocht die belangstellenden in het kader van Open Monumentendag konden ondernemen.

Haar grote liefde

We vragen ons af of mevrouw Hoogendoorn nog plezier aan haar eigendom beleeft. Zij vertelt ons de reden waarom haar liefde voor het huis zwaarder weegt dan alle onderhoud en kosten. Daarover hebben wij samen met haar het volgende gedicht opgesteld:

–

Ik vind het een mooi huis

Het kost heel veel geld
en daar moet ik zelf voor werken
en daarvoor werk ik ook
omdat ik dat écht graag doe.

Ik werk
voor het huis waar ik aan gehecht ben.
Het huis dat ik mooi vind.
Ik houd van dit soort huizen.

Ik ben er opgegroeid,
en ken alle hoekjes en gaten.
Mijn kinderen speelden verstoppertje,
die vonden het een prachthuis.

Ik vind het een mooi huis.

–